

VahŖi Hayvanlara İnanmak

Nastassja Martin

ÇEVİRİ: GÜLCE BACALAN

2. BASKI

♥ can
çağdaŖ

NASTASSJA MARTIN

VAHŐI
HAYVANLARA
İNANMAK

Can Çağdaş

Vahşi Hayvanlara İnanmak, Nastassja Martin

Fransızca aslından çeviren: Gülce Bacalan

Croire aux fauves

İlk (çeviriye kaynak alınan) basım: Éditions Gallimard, 2019

© 2019, Éditions Gallimard, Paris

© 2022, Can Sanat Yayınları A.Ş.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: 2022

2. basım: Aralık 2022, İstanbul

Bu kitabın 2. baskısı 1 000 adet yapılmıştır.

Dizi editörü: Cem Alpan

Editör: Şirin Etik

Düzeltili: Melis Oflas

Mizanpaj: Bahar Kuru Yerek

Kapak tasarımı: Utku Lomlu / Lom Creative (www.lom.com.tr)

Baskı ve cilt: Arı Matbaası

Davutpaşa Cad. Emintaş Kâzım Dinçol San. Sit. No: 81/39,

Topkapı, İstanbul

Sertifika No: 44009

ISBN 978-975-07-5795-2

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ A.Ş.

Maslak Mah. Eski Büyükdere Cad. İz Plaza Giz, No: 9/25, Sarıyer / İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

canyayinlari.com

yayinevi@canyayinlari.com

Sertifika No: 43514

NASTASSJA MARTIN

VAHŐI
HAYVANLARA
İNANMAK

ANLATI

Fransızca aslından eviren

Gölce Bacalan

♥can

NASTASSJA MARTIN, 1986 yılında doğan Martin, Paris Sosyal Bilimler Yüksek Okulu'ndan (EHESS) mezun bir antropolog ve arktik halklar uzmanıdır. Philippe Descola'nın yönetiminde tamamladığı doktora tezinden yararlanarak kaleme aldığı *Les âmes sauvages. Face à l'Occident, la résistance d'un peuple d'Alaska* (Vahşi Ruhlar: Alaska'daki Bir Halkın Batı'ya Karşı Direnişi) isimli denemenin ve Mike Magidson'la beraber yönettiği *Tvaïan* (Point du Jour/ARTE, 2019) belgeselinin yazarıdır.

GÜLCE BACALAN, 1988'de doğdu. Galatasaray Lisesi'nin ardından Galatasaray Üniversitesi'nde Uluslararası İlişkiler eğitimi aldı. Paris ESCP Yüksek Okulu'nda Medya ve İletişim alanında yüksek lisansını tamamladı. Türkiye'nin Beyrut ve Paris büyükelçiliklerinde diplomat olarak görev yaptı. Halihazırda Fransa'da sinema-televizyon alanında çalışıyor.

Bu dünya ve ötesinde, başkalaşım
geçirmiş tüm varlıklar için.

“Çünkü bir an için erkek ve kız çocuğu, ağaç ve kuş,
denizde kayıp balık olmuştum.”

Empedokles, “Doğa Üzerine”, *Fragmanlar*, 117

SONBAHAR

Ayı gideli birkaç saat oldu ve ben hâlâ buradayım, sisin dağılmasını bekliyorum. Bozkır kırmızı, ellerim kırmızı, şişmiş ve parçalanmış yüzümün eski halinden eser yok. Efsaneler çağındaki gibi bir belirsizlik hüküm sürüyor. Yüzümdeki kan ve vücut sıvısıyla kaplı açık yaraların altında çizgileri silinmiş, belirsiz bir suretim. Bir ölüm olmadığına göre, apaçık bir doğum olmalı bu. Etrafımdaki toprağa saçılan kurumuş kanla katılmış koyu kahve tüy öbekleri az önceki mücadelenin izlerini taşıyor. Sekiz saatten, hatta belki daha uzun bir süreden bu yana, Rus askerî helikopterinin sisi yarıp beni buradan kurtarmasını bekliyorum. Ayı gittikten sonra bacağımyı çantamın kayışıyla sımsıkı bağladım. Nikolaï beni bulunca yüzümü sarmama yardımcı oldu. Kıymetli *spirt*¹ stoğumuzu, yanaklarımdan süzülen gözyaşları ve kanla birlikte başımdan aşağı boca etti. Sonra beni yalnız bırakıp sahadayken kullandığım ufak Alcatel telsiz telefonumu aldı ve güvenilmez şebekeyi, eski telsiz telefonu, uzaklardaki baz istasyonunu hesaba katarak ve bunun yine de işe yarayacağını umarak, yardım çağırmaq için yüksek bir tepeye gitti çünkü etrafi-

1. Bir çeşit Rus içkisi. (Ç.N.)

mız az evvel özgürlüğümüzü müjdeleyen, şimdiyse kısıtılmışlığımızı vurgulayan yanardağlarla çevriliydi.

Üşüyorum. El yordamıyla uyku tulumumu bulup elimden geldiğince ona sarınıyorum. Aklım ayıya kayıyor, sonra buraya geliyor, dönüp dolaşıyor, olan biten arasında bağlantılar kurup onları derinlemesine inceliyor, hayatta kalmak için olmadık planlar yapıyor. İçeriden bakıldığında bu bilgi akışı, o güne kadarki her şeyden daha gerçek ve güncel olduğu halde rüyanın başına buyruk, zapt edilemez, şaşırtıcı ritmiyle, hiç olmadığı kadar hızlı bilgi alıp veren sinapsların kontrolsüz şekilde çoğalmasına benziyor olmalı. Algıladığım sesler katlanıp çoğalıyor, vahşi bir hayvan gibi işitiyorum, vahşi hayvanın kendisiyim. Bir an işimi bitirmek için ya da ben onun işini bitireyim yahut son bir boğuşmadan sonra birlikte can verelim diye ayının geri dönüp geleceğini düşünüyorum. Fakat bunun gerçekleşmeyeceğini, hayvanın şu anda uzakta olduğunu, yüksek bozkırlarda sendeleyerek yürüdüğünü, kürkünün üzerinde kan damlalarının parıldadığını biliyorum. O uzaklaştıkça, bense içime çekilip düşüncelere gömüldükçe toparlanıyoruz. O bensiz, ben onsuz; birbirimizin gövdesinde yitirdiğimiz her şeye rağmen hayatta kalmanın, bize kalanla yaşamının yolunu buluyoruz.

Daha varmadan sesini duyuyorum. Az önce yanıma dönen Nikolaï ve Lanna onu duyamıyor. Geliyor diyorum, hayır hiç ses yok diyorlar. Yükselip alçalan sisin içindeki uçsuz bucaksız arazide sadece biz varız. Halbuki birkaç dakika sonra Sovyet döneminden kalma metalik turuncu bir yaratık bizi olduğumuz yerden çekip almaya geliyor.

* * *

Klyuchi'de gece vakti, zifirî karanlık. *Klyuchi*: "Kilit köy." Rus ordusunun Kamçatka¹ bölgesindeki gizli askerî üssünün eğitim merkezi. Savaş durumunda, Moskova'dan menzil uzunluğunu hesaplayabilmek ve Amerikan boğaz kıyılarına ulaşmak için her hafta bu toprak parçasından bombalar atıldığını normal şartlar altında bilmemem gerekiyor. Evenler, Koryaklar ve İtelmenlerden oluşan buradaki yerli halktan geriye kalanların bölgede zorla çalıştırıldıklarını, işkencecileri için debelendiklerini, geyiksiz ve ormansız bu yerde saçmalığın kaideye dönüştüğünü de bilmemem gerekiyor. Ama biliyorum, işim bu olduğu için, başından beri tüm bunların farkındayım. Aylardır ormanda günlük yaşamlarını paylaştığım Evenler, bana akşam vakti yatakhanelerinin yakınlarında patlayan bombaları anlattılar. Sorduğum sorulara güldüler, beni baştan aşağı süzdüler, çoğu zaman beni ajanlıkla suçladılar, güzelce, sinsice, alaycılıkla, tüm bu rolleri oynamamı sağladılar ama bana yine de olan biten her şeyi anlattılar. Uzaklaşan kasaba, alkol, hırgür, orman ve onunla birlikte ağır ağır unutulmuş anadil, özlem duyulan bir iş, insana can veren ve onlara bunların karşılığında Klyuchi kampını sunan bir vatan.

Kaderin cilvesi işte... Sağlık ocağı bu kilit köyde, iniş yaptığımız yer dikenli tel örgülerin, çitlerin, gözetleme kulelerinin ardında, aslanın ağzında. Bu gizli bölgede yasak olan ne varsa bildiğim için içten içe gülen ben, kendimi savaşa gebe askerlerin ve yaralılar için oluşturulmuş bu bakımevinin tam ortasında buluyorum.

Yaralarımı saran yaşlı bir kadın. İğne ve ipliği muaz-

1. Rusya Federasyonu'na bağlı, Asya'nın doğusunda yer alan yarımada. (Ç.N.)

zam bir ihtiyatla kullandığımı görüyorum. Acı eşliğini geçtim, artık hiçbir şey hissetmiyorum fakat bilincim hâlâ yerinde, bir gıdım bile yitirmedim onu, hâlâ büsbütün içinde olmama rağmen bedenimden koştum, insanlığımın ötesinde bir berraklık halindeyim. *Vsio boudet khoroch*, her şey yoluna girecek. Kadının sesi ve elleri var, o kadar. Yaşlı kadının, bir mucize eseri yarılmamış olan kafatasımdaki yaraları dikmek için kestiği uzun, sarı ve kırmızı saç tutamlarımın ayaklarıma düşüşünü izliyorum. Bir ışık seçebilmek için çabalıyorum fakat nafile, gecenin derinliği kesif, ıstıraplı ve sonsuz, içinden öylece çıkılamıyor. İşte o anda onu görüyorum. Odaya giren iriyarı, terli adam telefonunu bana doğrultuyor, fotoğrafımı çekiyor, bu ânı ölümsüzleştirmek istiyor. Gerçekten de dehşetin bir sureti varmış; adamın yüzünden bahsediyorum, benimkinden değil. Öfkeden deliriyorum. Adamın üzerine çullanmak, karnını deşmek, bağırsaklarını çıkarmak, kahrolası telefonunu eline tutuşturarak, ölmeden önce hayatının en güzel *selfie*'sini çekmesini sağlamak istiyorum ama yapamıyorum. Yalnızca fotoğrafımı çekmemesi için mırıldanıyor ve beceriksizce yüzümü saklıyorum, paramparçayım, bitkinim. Yaşlı kadın halimden anlıyor, adamı dışarı çıkarıp kapıyı kapatıyor, bilirsiniz işte, insanlar böyledir diyor.

Gecenin geri kalanı böyle, o yaşlı kadınla geçiyor, dikiş atılıyor, yıkanıyor, kesiliyor, yeniden dikiliyor, zaman kavramını kaybediyorum, zaman akıp gidiyor, ikimiz de alkol kokulu, karanlık bir okyanusta yüzüyor, yükselip alçalan dalgalarla sürükleniyoruz. Ertesi gün öğlen beni almaya geliyorlar, helikopter hazır bekliyor, Petropavlovsk'a sevk edileceğim. İtfaiyeciyi andıran, uzun boylu, güler yüzlü, kırmızı giysili, güven verici bir adam geliyor. Tekerekli sandalye öneriyor, reddediyorum, ayağa kalkıyorum,

merdivenlerden inmek için adamın omzuna tutunuyorum, beyaz-gri, beyaz-gri, kapıyı geçip betona ulaşıyoruz. Şovu hayranlıkla seyretmeye gelmiş olan kalabalık, burada telefonlarıyla pusuda bekliyor, boştaki elimle yine yüzümü saklıyorum, flaşlardan kaçıyorum ve kurtarıcımın desteğiyle ikinci kez helikoptere sığınıyorum.

* * *

Yolculuk esnasında bilincim yarı açık, üşüdüğümü, boğazımdan akan kan nedeniyle nefes almakta zorlandığımı anımsıyorum. Petropavlovsk'a varınca, doktorlar beni sırtüstü bir sedyeye uzanmaya zorluyorlar. Onlara bunu yapamayacağımı, bu şekilde nefes alamayacağımı söylüyorum ama ısrar ediyorlar, birçok kişi beni tutmaya uğraşüyor, görünüşe göre bütün personel burada, boğuluyorum. Çığlık atıyorum, bağıryorum, sabitlenmiş kolumda bir iğne hissediyorum, aniden her şey duruyor, ışıklar dans ediyor, ilk defa ayıyı düşünmüyorum, bilincimi tamamen kaybediyorum, rüyasız bir boşluk, aydınlık.

Uyandığımda çırılçıplak, yalnız ve yatağa bağlıyım. Kayışlar el ve ayak bileklerimi sıkıyor. Etrafı inceliyorum. Beyaz, eski püskü, geniş bir odadayım, yanımda boş yataklar sıralanmış, Sovyet döneminden kalma eski dispenserlerden birine benziyor, uzaktan bazı sesler geliyor. Burnumdan ve boğazımdan bir hortum iniyor. Neden bu kadar garip nefes aldığımı, boynuma bağlanmış yeşil-beyaz plastik şeyin ne olduğunu anlamam için uzun bir süre geçmesi gerekiyor: Trakeostomi operasyonu. Yarı delirmiş bir halde, Doktor Jivago'nun gelmesini bekliyorum, görüş açım buna müsait. Onun yerine güler yüzlü, sarışın bir hemşire geliyor. Nastinka, iyileşeceksin diyor. Akabinde uzun boylu, geniş omuzlu bir adam beliriyor,

Antropolojik bir araştırma için ormanın derinliklerinde, doğayla mümkün olduğunca iç içe yaşayan anlatıcı, 25 Ağustos 2015'te, Rusya'nın Kamçatka bölgesinde bir ayıyla karşı karşıya gelir ve iki dünya arasındaki sınırlar çöker. Bu karşılaşma ondan yüzünün yarısını almakla kalmaz, efsane gerçeğe, geçmiş şimdiki zamanla buluşur. Bölge halkı için o artık bir "miedka", yani iki dünya arasında yaşayan yarı insan yarı ayıdır.

Kuzey Kutbu halkları konusunda uzman bir antropolog olan Nastassja Martin, yüzünü paramparça eden ayının saldırısından kurtulduktan sonra geçirdiği dönüşümü anlattığı bu sıra dışı kitapta, hayvanda ötekilik gören natüralizmden son derece uzak, farklı bir yüzleşme deneyimi sunuyor.

"Martin rasyonel düşünceyle tanımlanmaya çalışılan, insan ile insandışının diyalog kurduğu belirsiz alanları soruşturuyor."

Le Monde

#fransizedebiyatı #doğa #insan #hayvan #antropoloji #animizm

 CAN

canyayinlari.com | f | | canyayinlari

anlatı

ISSN 118-175-07-5715-2

9 789750 757952